

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Številka 111.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-01. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.950.

zhaia vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 30. septembra 1940

Cena posamezni številki din 1.50

Gospodarski svet postaja aktualen

V zadnjem času pišejo jugoslovanski listi zopet o možnosti ustanovitve gospodarskega sveta. Pri tem se ne sklicujejo le na čl. 24. ustave, ki pravi, da se mora ustanoviti kot posvetovalno telo za gospodarska in socialna vprašanja gospodarski svet, temveč utemeljujejo potrebo ustanovitve gospodarskega sveta tudi zaradi današnjih izrednih gospodarskih in tudi političnih razmer. Tako se danes vedno glasneje govori o dirigiranem gospodarstvu, celo o stanovski državi in podobnih stvarih, ki jih poznamo iz drugih držav. Nekateri naši listi pravijo v zvezi s tem, da bi bil gospodarski svet silno prikladen prehod v korporativni sistem. Čeprav nismo popolnoma tega mnenja, pa moramo poudariti, da bi bil gospodarski svet edino poklicana ustanova, ki naj bi izrekla svoje mnenje, če naj v celoti uvedemo pri nas dirigirano gospodarstvo in v kakšni obliki. Kajti v gospodarskem svetu zbrani zastopniki gospodarstva bi mogli najbolje pravilno presoditi, v koliko bi nam mogel biti sistem dirigiranega gospodarstva v korist in kakšno bi moralo biti to gospodarstvo, da nam ne bi bilo v škodo. Brez omejitve se more reči, da bi edino gospodarski svet nas mogel obvarovati pred nesrečo, da bi postala sprememba sedanjega gospodarskega sistema za nas nov samo ponesrečen eksperiment.

Gospodarski svet pa je postal danes aktualen še iz drugih razlogov. V mnogih v zadnjem času izdanih uredbah se predvidevajo razni posvetovalni odbori, v uredbi o kontroli zunanje trgovine pa celo obvezna združenja uvoznikov in izvoznikov. Tudi v mnogih drugih uredbah se govori o obveznih združenjih gospodarskih ljudi iste stroke, tako n. pr. o združenjih hmeljarjev itd. S temi določbami se že dejansko ustvarjajo pogoji za ustanovitev gospodarskega sveta. Kajti če se te obvezne organizacije ustanove, potem so tudi ustanovljene osnovne organizacije za gospodarski svet.

Te organizacije poleg že obstoječih gospodarskih zbornic, tudi delavskih in kmetijskih, Centralne industrijskih korporacij, Centralnega predstavništva zvez trg. združenj bi mogle takoj ustanoviti gospodarski svet, ki bi bil absolutno legitimiran, da zastopa vse gospodarske svete in bi imel tudi potrebno avtoriteto, da izreka svoje mnenje o vseh perečih gospodarskih vprašanjih.

Razvoj sam torej ustanavlja pogoje za ustanovitev gospodarskega sveta. Tem bolj bi zato bilo napakno ne izkoristiti tega razvoja in ne dati državi ter našemu gospodarstvu korporacije, ki jo nujno potrebujemo. To dokazuje vse v zadnjem času in tudi prej izdane uredbi, ki prav gotovo ne bi imele sedanjih pomanjkljivosti, če bi bile predebatirane od gospodarskega sveta oziroma od njegovih strokovnih odborov. Da se teh napak v bodoče rešimo, res ni drugega sredstva, kakor da se ustanovi gospodarski svet, ki bi vse te uredbi pred njih objavo strokovno pregledal. Ne samo javnosti na gospodarstvu bo s tem napravil gospodarski svet veliko uslugo,

temveč tudi sami vladi, ker ji bo omogočil, da izdaja dobre uredbi, ki bodo tudi dosegle zaželeni učinek.

Da ni bil gospodarski svet kljub ustavnim zahtevam in navzlic ponovnim in energičnim zahtevam gospodarskih ljudi iz vse države že ustanovljen, je v mnogem vzrok v odporu političnih ljudi. Ti so se bali, da bi morali deliti del svoje moči z gospodarskim svetom. Nekateri so se morda celo bali, da bi mogel gospodarski svet tudi kon-

trolirati njih delo. Ti pomisleki proti gospodarskemu svetu imajo tako očiten znak malenkostnega egoizma, da se že s tem vidi vsa njih mizernost. Danes pa so ti pomisleki brez podlage še iz drugega razloga. Ljudje že danes nimajo več tistega vpliva, kakor so ga imeli. Izgubili pa so ga predvsem zato, ker niso bili do rasli gospodarskim vprašanjem, ki so vedno bolj energično trkala na vrata. Cim bolj dolgo se bo odlagalo z reševanjem teh vprašanj,

tem manjši bo postajal vpliv političnih ljudi. Če bi politični ljudje prav razumeli položaj, bi morali že iz lastnih interesov zahtevati ustanovitev gospodarskega sveta, ki edini more omogočiti pravilno rešitev gospodarskih vprašanj.

Razmere same so povpročile, da je ustanovitev gospodarskega sveta zopet nujna. Mnogih nesreč bo mogoče obvarovati, če bodo odločujoči krogi izpolnili ta diktat časa in omogočili ustanovitev gospodarskega sveta.

bu, slavonski krompir, ki je zaradi slabše kakovosti znatno cenejši, pa v Sloveniji. Dogodilo pa se je tudi, da se je prepovedal medbanovinski promet za nekatero blago. Tako je prepovedala banovina Hrvatska izvoz drv s svojega ozemlja. To je bil slab precedenčni primer, ki se more kritizirati tudi z gospodarskega in pravnega stališča. V zadnjih dneh pa so se pripetili podobni primeri tudi v drugih banovinah. Drinska banovina je prepovedala izvoz moke in pšenice, vardarska banovina izvoz moke, pšenice in drv. Takšna politika mora imeti za posledico še večje motnje v razdelitvi posameznih predmetov in še večji dvig draginje.

V najnovejšem času smo doživeli še drug karakterističen primer. Tako je banovina Hrvatska znova dovolila izvoz drv, toda izvoza drv iz Hrvatske ni. Vojvodinski listi pa poročajo, da se sklepajo na podlagi zamenjave pšenice za drva kompenzacijski posli med Hrvatsko in Vojvodino. Takšni kompenzacijski posli so bili dosedaj mogoči le v mednarodni trgovini. Sedaj so mogoči tudi v notranji trgovini. Kaos postaja v resnici vedno bolj popoln.

Cena špiritu se bo povečala?

Pomanjkanje bencinske mešanice v zadnjih dveh tednih se pojasnjuje v poučenih krogih s pomanjkanjem špirita. Špirit lanske proizvodnje je namreč že potrošen, surovine za novo kampanjo pa še niso prišle. Zato je po mnenju »Jugoslovanskega Kurirja« možno, da se bo podražila sladkorna melasa, iz katere se pridobiva špirit. Sladkorna industrija zahteva namreč, da se cena melasi poveča v istem razmerju, kakor se je povečala cena sladkorne pese. Industrija špirita pa pravi, da bi se v primeri zvišanja cene melase morala tudi zvišati cena špiritu. Ni izključeno, da bo državna oblast intervenirala, da se doseže čimprej sporazum med industrijo in sladkornimi tovarnami. Lanska cena melasi za špirit je bila 70 din za 100 kilogramov.

Zmanjšanje carine za sivo in belo surovo železo

Ministrski svet je na predlog finančnega ministra sklenil, da se zmanjša uvozna carina za sivo in belo surovo železo. Za sivo (topilniško) surovo železo in belo surovo železo iz tar. post. 537 carinske tarife se bo plačevala uvozna carina 0.50 zlatega dinarja za 100 kg, če uvažajo to železo topilnice. Znižana carina velja do 30. jun. 1941.

Ameriške surovine za Jugoslavijo

V Združenih državah Sev. Amerike čakata dva naša parnika na naložitev surovin za našo državo. Predvsem gre za bombaž in volno. Težkoča je v tem, da je potrebno angleško, a tudi italijansko dovoljenje. Angleži dajo sedaj navzgor zelo neradi in v Gibraltarju so bile celo zadržane ladje, ki so vozile v Švico živila. Sedaj je naše zunanje ministrstvo interveniralo v Londonu, da se dovoli prevoz tega blaga. Če bi se to dovoljenje doseglo, bi mogli v oktobru začeti nakladati blago na obe ladji. Skupna tonaža obeh ladij znaša 8500 ton.

Kakšen je načrt javnih del Samo domača podjetja naj izvrše javna dela

Vesti o bližnjem razpisu velikega notranjega posojila za javna dela in zlasti za melioracijska postajajo vedno bolj določne, da je treba z razpisom tega posojila že računati. Nikakor pa ni zadosti, če se pravi, da se bo posojilo uporabljalo za javna dela, temveč je treba tudi povedati, katera javna dela se bodo izvršila. Morda so ta javna dela tudi že določena, toda dokler ni načrt nameranih javnih del tudi objavljen, ni tudi razpis posojila umesten. Kajti uspeh notranjega posojila, če ni to prisilno, zavisi od tega, kako bo reagirala nanj javnost. Če bo ta prepričana, da se bodo izvedla s posojilom potrebna in koristna javna dela, bo tudi pripravljena dati denar za posojilo. Če tega prepričanja ne bo imela, pa najbrže tudi najmočnejša propaganda ne bo dosti zalegla. Najboljša propaganda za posojilo je jasen in dober načrt javnih del, zaradi katerih se bo razpisalo posojilo. Zato pa je tudi treba, da se načrt nameranih javnih del čim prej objavi, da bo javnost vedela, pri čem da je.

Upoštevati je pri tem tudi, da vsa javna dela niso enako nujno potrebna, a tudi ne enako rentabilna. V današnjih časih izdajati denar za draga in nerentabilna javna dela, bi bilo pač neoprostljivo. Danes so upravičena samo javna dela, ki bodo dvignila produktivno silo države in ki se bodo vsaj indirektno tudi dobro obrestovala. Ali tej zahtevi ustrezajo javna dela, ni mogoče reči, dokler ni načrt javnih del objavljen. Znova se vidi, da je prva nujnost objava načrta nameranih del.

Važno vprašanje je nadalje, kako se bodo nameravana javna dela izvajala. V kakšni meri se bo pritegnila zasebna iniciativa, kako bodo ta dela vplivala na razvoj naših domačih podjetij. Danes je potreba, da ostane denar za javna dela ves v državi, mnogo večja ko kdajkoli. Neoprostljivo bi bilo, če bi znova doživeli kakšno podobno afero, kakor je bila afera Batignolles. Javna dela morajo povečati ne le našo domačo proizvodnjo, temveč tudi dvigniti našo gospodarsko neodvisnost. Javna dela morajo nadalje pomagati onim strokam naše proizvodnje, ki se zaradi razmer na mednarodnem trgu ne morejo razvijati. Pa še celo vrsto drugih nalog imajo javna dela. Zato pa je treba tudi dobro premisliti, za katera javna dela pade odločitev in kako se bodo ta izvedla.

Posebej pa se mora rešiti tudi vprašanje, kako bo pri teh delih udeležena Slovenija, na katero se bo pri razpisu posojila gotovo v-

znatni meri računalo. Slovenska javnost ima pravico zahtevati, da ve, po kakšni kvoti se bodo delili izdatki za javna dela na posamezne pokrajine. Prav tako pa je slovenska javnost upravičena, da zahteva objavo načrta javnih del, ki se bodo izvedla v Sloveniji. Pri tako velikih potrebah, ki jih ima Slovenija, je potrebna čim bolj ekonomična uporaba sredstev za javna dela. Da se ta namen doseže, je treba pritegniti h izdelavi tega načrta vse, ki so za to usposobljeni in potrebna je tudi javna diskusija, če ne bi bilo soglasja glede potrebnosti nameranih del. Z javno diskusijo bi se najbolj razčistilo vse vprašanje in na ta način doseglo največje možno jamstvo, da se bo denar posojila res dobro uporabil. Treba upoštevati tudi to, da se najbrže ne bo tako kmalu ponovila prilika za izvedbo najpotrebnejših javnih del v Sloveniji. Zato je treba to priliko čim bolj izkoristiti in zato naj še načrt javnih del v Sloveniji objavi.

Tudi na to je treba misliti, kako bi se z javnimi deli mogla povečati naša industrijska proizvodnja, ki ustvarja najbolj stalno zaposlitev delavstva. Na ta način bi dosegli tudi najbolj rentabilno naložitev posojila, vrhu vsega pa še

Anarhija cen

Pred kratkim smo objavili dopustni maksimalni bruto-zasluzek v trgovini na drobno, kakor ga je objavil urad za kontrolo cen za mesto Beograd. Ta bruto-zasluzek je znatno višji, kakor pa je določen v nekaterih drugih pokrajinah. Že s tem se povzroča velika neenakost v cenah. Je pa tudi skoraj nemogoče določiti dopustni bruto-zasluzek za vse enako, ker noben detaljist ne kupuje enako. Nekateri kupujejo le proti plačilu v gotovini, drugi le od grosistov, zopet drugi pa tudi od tretje roke. Vsak detaljist kupi torej blago drugače, zato pa je tudi skoraj nemogoče v resnici določiti za vse maksimalni bruto-zasluzek pravično.

Pomanjkanje blaga je imelo še drugo nerodno posledico. Vsaka banovina je skušala lastne pridelke zagotoviti predvsem za sebe. Tako je še lokalni interes vplival na cene. S tem je nastala nova zmešnjava v cenah, da govori »Narodno blagostanje« že o anarhiji cen. V svoji zadnji številki pravi o tem naslednje:

Zanimiv pojav glede politike cen je danes regionalni element. Cene namreč določajo lokalne oblasti, ki morajo pri tem upoštevati lokalne razmere. To pravico

so banske oblasti oz. lokalne oblasti izkoristile v to, da zagotove sebi zadostne količine življenjskih potrebščin in po čim nižjih cenah. Na ta način nastajajo velike razlike v cenah. Tako je določil Beograd naslednje cene za moko: za belo 815, za krušno pa 410 din. Novi Sad pa je določil naslednje cene: za belo moko 763 in za krušno 383 din. Razlika v cenah znaša torej v Beogradu za belo moko 52, za krušno moko pa 27 din. Ta razlika je znatno višja od paritetne razlike. (Prevozní stroški od Novega Sada do Beograda znašajo 11-60 din. Stroški za trošarino in vsi nakladalni stroški 0-20, skupno torej 11-85 din.) Prodaja moke v Beogradu je torej mnogo bolj rentabilna. Diferenca med ceno masti znaša v Beogradu in Novem Sadu celih 5 din za kg. Novi Sad bo zaradi tega prisiljen, da zviša cene ali pa bo brez blaga. Med Zagrebom in Slovenijo se vodi že nekaj dni vojna zaradi krompirja. Slovenska mesta so predpisala maksimalno ceno v prodaji na drobno za krompir na 1.50 do 1.60 din. Zagreb pa je predpisal za slovenski krompir ceno 2 din, za slavonski pa 1.50 din. Posledica tega je, da se slovenski krompir zaradi višje cene raje prodaja v Zagre-

Vprašanje nabave bombaža

Zastopniki tekstilne industrije so imeli v Beogradu konferenco zaradi novih ponudb za dobavo bombaža. Tako so Turki povečali svojo ponudbo od 6 na 8 tisoč ton bombaža. V Beogradu se mudi tudi zastopnik izvoznikov bombaža iz Irana, ki ponuja 6000 ton bombaža po ugodnih pogojih. Industrianci so sklenili, da sklenejo zastopniki tekstilne industrije kupčijo s turškimi in iranskimi ponudniki, nakar se bo bombaž razdelil proporcionalno med posamezna tekstilna podjetja.

Posvetovalni odbor za premog

Pod predsedstvom načelnika oddelka za vrhovno rudarsko nadzorstvo inž. Veljkovića je bila pretekli teden v Beogradu seja odbora za izdelavo podlage o racionalni razdelitvi premoga. Odbor je proučil načrt uredbe o proizvodnji, potrošnji in razdelitvi premoga ter ugotovil, da upravljajo posamezne določbe načrta v nasprotje kompetence gozdno-rudarskega in trgovinskega ministristva ter Direkcije za zunanjo trgovino. Odbor je bil zato mnenja, da bi moral biti posvetovalni odbor za premog instrument ministristva za gozdove in rudnike, ne pa urada za rude in kovine, kakor določa načrt. Nadalje je odbor sklenil, da bodi posvetovalni odbor samo konsultativni organ. Iz načrta uredbe naj se črtajo vse določbe, ki govore o izvozu in uvozu premoga, ker spadajo ti posli v kompetenco Direkcije za zunanjo trgovino. Končno je bilo sklenjeno, da se ne začne organizacija urada za nakup in razdelitev premoga, dokler ne bo sedanji način oskrbe s premogom neovirano funkcioniral.

Poslovanje Nabavljalne zadruge industrijcev v Beogradu

Nabavljalna zadruga industrijcev v Beogradu je imela v sredo 25. septembra svojo 2. redno letno skupščino. — Poslovno poročilo upravnega odbora navaja, da je bila zadruga ustanovljena pred tremi leti od 80 tovarnih in da je bilo polno vplaćanih ob ustanovitvi 800 deležev. Namen zadruge je bil, da nabavlja za svoje člane pogonski material in surovine direktno od proizvajalcev. V začetku je morala zadruga premagovati številne težkoče in šele v zadnjem času je mogla razviti res uspešno poslovanje. Zadruga šteje danes 135 najuglednejših industrij iz vse države kot svoje člane, vseh deležev pa je sedaj vplaćanih že nad 900. Poslovno poročilo naglašja, da je danes zadruga že na trdni podlagi in da je z njo izpolnjena obšutna vrzel. Zadruga danes oskrbuje svoje člane zlasti s premogom in bombažem ter ima zato tudi dve sekciji: bombaž in premogovno. Kljub pomankanju premoga in prevoznim težavam se je za drugi posrečilo, da je vsem svojim članom v redu in pravočasno dobavila premog.

Sekciji za bombaž, ki je bila pred kratkim ustanovljena, se je posrečilo, da je kupila v Turčiji 8 milijone kilogramov bombaža. Delegacija sekcije je odpotovala v Sovjetsko Rusijo, da prouči možnost nabave bombaža in drugih surovin v okviru sklenjene pogodbe s Sovjetsko Rusijo.

Sedaj se proučuje možnost, da bi se ustanovile še druge sekcije, zlasti zaradi nove uredbe o kontroli zunanje trgovine, ki predvideva obvezna združenja uvoznikov in izvoznikov.

Po debati o poročilu je bil izvoljen nov poslovni odbor, v katerem so: Vlada Ilić, Mihajlo Sonda, Vlada Teokarović, Milija Pavlović, dr. Ferdinand Gramberg, Ljuba Godjevač, Ika Panić, Zika Rafajlović, dr. Vladimir Gjorgjević in Ilija Milovančević. Troje mest je bilo rezervirano za člane iz Hrvatske in Slovenije.

Vojno finansiranje Anglije

Iz predavanja prof. Keynesa

Najbolj znani angleški gospodarstvenik in finančni znanstvenik profesor Keynes je imel pred člani angleške vlade na univerzi v Cambridgeu predavanje, ki ga je objavila »Neueste Zürcher Zeitung«. Svetovni sloves, ki ga uživa prof. Keynes upravičuje, da objavljamo izveček iz njegovega predavanja. Prof. Keynes je izjavil:

Sedanji razvoj vojne dokazuje, da bo vojna trajala dolgo. Največje važnosti je zato pregledati najpomembnejši živec vojne — angleške finance. V vsaki finančni vojni je finančna moč dežele odločilna. O tej moči bom povedal samo to, kar se more brezpogojno dokazati.

Ljudje večinoma precenjujejo dosedanje potrošnje nacionalnih rezerv. Kaj je izgubila Anglija na gospodarskem bejišču? V znatni meri so padla njena tekoča aktiva v obliki zlata in drugih vrednot, zato pa so se povečale njene zaloge ter dobroimetje po načelu: plačaj in vozi! Za vojno važna izravnavanja je s tem izvršena.

Trgovinska tonaža se je zmanjšala za približno poldrug milijon ton. Mnogo poslopij je razdejan ali poškodovanih, v večjem obsegu pa šele zadnji mesec. Tudi zaloge nekaterih predmetov so padle. Končni obračun pa kaže, da so se zaloge živil in za vojno važnih surovin povečale. Če se vse to upošteva, se more reči, da je Anglija na nacionalnih rezervah danes bogatejša ko v letu 1937.

Nesmiselna bi bila trditev, da bi bila Vel. Britanija po 2 ali 3 letih vojne gospodarsko podminirana. Bogastvo britanske svetovne imperije je še vedno intaktno. To pa nam ni v pohvalo, temveč za služimo očitke, da smo svoje rezerve uporabili prepočasno in da bi morali mnogo več izdati, kakor pa smo izdali. Šele sedaj dozoreva britanska gospodarska vojna sila in šele sedaj se poslužujemo za vojno ljudi in tovarni, ki so bile prej nezaposlene.

Morda preseneča, če praviimo, da smo danes bogatejši ko l. 1937., toda podrobnosti to dokazujejo. Naše ladijske izgube nikakor niso majhne, vendar razpolagamo danes z večjim številom ladij, kakor pred vojno. Kar se same britanske mornarice tiče, so novogradnje skoraj popolnoma enake izgube. Izgube zaradi zračnih bombnih napadov so v prvih 11 mesecih pomenile škodo, ki se more popraviti z dvodnevno kapaciteto angleške stavbene delavnosti v mirnem času. V avgustu je sicer škoda znatno narasla, vendar pa je manjša kakor je kapaciteta stavbene delavnosti v istem času. Zaključne cenitve v zadnjem tednu (drugi septembrski teden) še niso končane, vendar pa mislim, da je škoda manjša, kakor misli povprečni bralec časopisov. Dejansko je celotna škoda majhna, če presojamo London kot celoto. Normalni potek londonskega življenja je le v majhni meri oviran.

Prof. Keynes je nato govoril o kritju vojnih stroškov. K sreči ali nesreči se more le del nacionalnega premoženja porabiti za plačilo vojnih izdatkov. Običinske hiše se ne morejo spremeniti v letala ali tanke. Glavni del vojnih stroškov se mora kriti iz dohodkov, ki jih dobimo iz proizvodnje doma ali v kolonijah in iz tujine. Možnost dobivanja dohodkov iz tujine daje Angliji velikansko prednost pred nasprotnikom in zato se bodo negativne posledice angleške blokade pokazale sčasoma kot odločilne. Ze sedaj je vidna prednost Anglije, da more nabaviti potrebne surovine in blago iz vseh krajev sveta, zlasti pa iz Združenih držav Sev. Amerike. Količine orožja, ki bodo prišle leta 1941. iz tujine, bodo trikrat večje kakor one v letu 1940.

Ker ni nakupičeno bogastvo, temveč dnevna proizvodnja odločilne važnosti, se mora čim več proizvodnje oprostiti za vojne namene, dočim naj bi se istočasno zaradi omejitev vsakdanje potrošnje oproščeni zneski prihranili. S tem se otvarja drugo važno vprašanje: Ali varčujemo in plačujemo davkov zadosti, da moremo preprečiti inflacionističen dvig cen? Čeprav bi lahko, se namenoma ne poslužujemo nemške metode. Nemčija omejuje potrošnjo z racionaliziranjem cele vrste splošnih potrošnih predmetov in more zato tudi z lahko določiti maksimalne cene. Ker pa ima Anglija večine potrošnih predmetov v največji meri, je takšna omejitev nepotrebna in niti dobra.

Britansko racionaliranje se omejuje le na nekaj predmetov, ki niso več dosegljivi v veliki množini. Tako se je dovoz surovega masla in masti, ki smo ju dobivali prej iz Danske, zelo zmanjšal. Na drugi strani pa je svinjskega mesa, klobas in šunke v izobilju na razpolago. Te predmete si more angleški delavec kupiti v poljubnih množinah, pri čemer mu pomaga vlada z regulacijo cen. Potrošnja govejega mesa se je morala racionalirati, ker se večji del potrošnje za vojno in mornarico. Ker pa se uporabljajo v večji meri tudi druge vrste mesa, se je celotna potrošnja mesa zmanjšala le v ne-

vojni izdatki na višku, moram poudariti, da so moje preiskave ugotovile, da še ni dosedaj nastopila nikakva omembe vredna proračunska inflacija. Mislim, da je britanska javnost dalekosežnost proračuna sir Wooda podcenjevala. Če delamo račune na podlagi veljavnih davkov, potem vidimo, da dajo davki znatno več kakor znaša polovica proračunanih celotnih izdatkov države, ki se mora finansirati doma. Poleg tega se dobiva drug znaten del iz raznih drugih finančnih virov. Priznavam tudi, da so nove hranilne vloge mnogo večje kakor pa sem osebno pričakoval. Vsi ti viri so bili dosedaj skoraj popolnoma zadostni.

Sicer pa se postavlja inflacija z dnevnim gibanjem cen na preizkušnjo. V začetku vojne in naslednjih mesecih je nastal znaten dvig uvoznih cen, kar je bila posledica ostre podražitve prevoznih stroškov, zavarovalnih premij, sprememb deviznih tečajev ter dviga cen v tujini. Domače cene pa so ostale v prvem času neizpremenjene in se niso niti sedaj dvignile, le v istem razmerju s tujimi. Preiskava o višini domačih cen je dokazala, da so se te dvignile v primeri s cenami uvoznega blaga le za polovico. Poleg tega pa sedaj nazadujejo cene na mednarodnem trgu, dočim se tečaj funta krepi. Tako se v New Yorku notira tečaj funta skladno z uradnim kontrol-

OD 15. OKTOBRA DO 28. NOVEMBRA 1940

I. PRIVATNI IZLOŽBENI ARANŽERSKI

TEČAJ

ZA VSE STROKE

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE!

ENGELMAN ALBIN
VODJA TEČAJA
LJUBLJANA, TAVČARJEVA 1./III.

znatni meri. Ravno tako se niso racionalizirala oblačila, milo in drugi predmeti gospodinjstva. Nekateri naši prijatelji v tujini so v veliki zmoti o položaju v Angliji, ko nam pošiljajo pakete z živili.

Velika zaposlitev je povzročila, da je dosegel velik del delavcev višji življenjski standard. Vse zmanjšanje potrošnje znaša le okoli 5 odstotkov. Občudujem spretnost, s katero so izvedli v Nemčiji omejitve potrošnje. Izdelava tako kompliciranega sistema, ki določa vse delovanje in nehanje človeka, hkrati pa ga ovira v potrošnji, se mi zdi naloga, ki posebno leži pruskemu geniju. Britanski problem pa je drugačen: preprečiti, da bi posameznik zaradi višjih mezd več nakupil kakor v mirnem času, ker si tega Anglija v vojnem času ne more dovoliti. Če se zasluži več denarja, se tudi laže izda in to se more preprečiti le na ta način, če dobi država znaten del dohodkov nazaj v obliki prihrankov in davkov.

S tem se vračam na vprašanje: Ali dobi vlada s prihranki in davki zadostne dohodke, da more preprečiti inflacionistično dviganje cen? V prvih mesecih vojne sem z vso silo opozarjal na to nevarnost. Propagiral sem kot protisredstvo odložitve izplačevanja dela mezd. Dvomilo pa se je o izvedljivosti tega načrta in tudi o tem, da bi se z njim mogla inflacija preprečiti. Vlada se tega sredstva ni poslužila. Jaz pa sem še vedno mnenja, da bi se morala uporabiti ostrejša sredstva in da je moj načrt pravilen. Sicer pa je britanski gospodarski tisk že mnenja, da ker ni vlada sprejela mojega načrta ali našla druge alternative.

Naravno bi bilo, da bi se pridružil mnenju gospodarskega tiska. Čeprav sem prepričan, da so potrebne nove in bolj drastične finančne metode, kadar bodo naši

nim tečajem, nivo cen na domačem trgu pa se je mogel ohraniti vseskozi kot stabilen.

Na koncu svojega predavanja je dejal Keynes: Velike gospodarske žrtve nas morda še čakajo, kajti bije se zelo oster boj. Prišel pa sem do zaključka, da je finančna in gospodarska sila Anglije še nedotaknjena. Šele sedaj zastavljamo svoje sile. V prvem letu vojne ni bilo potrebno britanskemu ljudstvu nalagati resnih gospodarskih žrtv. Sedanje leto pomeni za nas prvo leto resnične vojne. Naša navada je, da začnemo uporabljati svoje rezerve z največjo počasnostjo, ki spravlja naše prijatelje v strah, drugim pa se zdi naše postopanje zakasnelo. Toda še vedno smo prišli na vse zadnje v čudovit zagon.

Politične vesti

Takoj po prihodu grofa Ciana v Berlin, ki ga je na letališču pričakoval v. Ribbentrop, sta odšla oba zunanja ministra v novo kancelarjevo palačo, kjer je bil slovesno podpisan pakt treh velesil. K podpisu je prišel tudi kancelar Hitler. Navzočni so bili tudi številni nemški in italijanski diplomati, nemški ministri in politični voditelji ter zastopniki tujega in domačega tiska.

Pakt treh velesil so podpisali zunanja ministra v. Ribbentrop in grof Ciano, za japonsko vlado pa veleposlanik Kurusu.

Pogodba določa: Vlade Nemčije, Italije in Japonske smatrajo za temeljni pogoj miru, da dobi vsak narod njemu pripadajoči življenjski prostor. Zato bodo vse tri velesile sodelovale v evropskem in daljnorožjem prostoru in tu ustvarile nov red, s katerim se bo pospeševalo blagostanje na tem prostoru živčih narodov. Njih sodelovanje pa se bo razširilo tudi na narode, ki so pripravljeni z njimi sodelovati. Zaradi tega so Japonska, Nemčija in Italija sklenile: Japonska priznava vodstvo Nemčije in Italije pri ustvarjanju nove-

ga reda v Evropi, Nemčija in Italija pa Japonski v vzhodni Aziji. Vse tri države bodo sodelovale pri akcijah na tej osnovi. Medsebojno se bodo podpirale z vsemi vojaškimi, gospodarskimi in političnimi sredstvi, ako bi bila katera od njih napadena od države, ki sedaj ni v vojni. Za izvedbo tega cilja se bodo takoj sestale tehnične komisije vseh treh pogodbenih strank. Vse tri velesile izjavljajo, da novi pakt v ničemer ne sega v status quo, ki velja med njimi in Sovjetsko Rusijo. Pakt stopi takoj v veljavo in velja 10 let, ko se more obnoviti.

Po podpisu pakta je podal von Ribbentrop kratko izjavo o pomenu pakta. Dejal je, da pomeni pakt svečano proklamirano strnitve vseh treh velesil. Pakt naj zajame novi red v Evropi pod skupnim vodstvom Nemčije in Italije ter novi red na Daljnem vzhodu pod vodstvom Japonske. Pakt temelji tudi v interesu skupnosti treh mladih narodov, ki imajo enake socialne cilje. Pakt ni naperjen proti nobenemu drugemu narodu, temveč je proti vojnim hujskačem. Posebej je poudaril nemški zunanji minister, da pakt v nobenem oziru ne posega v odnose vseh treh držav z Rusijo. Pakt je vojaška zveza treh najmočnejših držav sveta. Pakt hoče doseči pravičen red v Evropi in Aziji. Zlasti pa naj pakt omogoči, da bo svet čimprej zopet deležen miru. Vsaka država, ki bi k temu aktu pristopila, bo hvaležno sprejeta. Vsaka država pa, ki bi hotela motiti novi red ali ki bi napadla eno od pogodbenih držav, bo imela opravka z združenimi silami vseh treh narodov, ki štejejo nad 250 milijonov ljudi.

Podobno izjavo je podal nato grof Ciano, ki je zlasti poudarjal solidarnost vseh treh držav. Nova zveza ima namen, da prepreči razširjenje vojne na ves svet. Pakt presega sedanjo situacijo, ker pomeni nova trozveza permanentni izraz solidarnosti vseh treh držav. Nato je podal kratko izjavo o pomenu pakta še japonski veleposlanik Kurusu.

Oficialno se izjavlja v Berlinu, da novi pakt nima nič skupnega s svoječasnim paktom proti kominterni.

Ministri Ribbentrop, Ciano in Sumner bodo v kratkem podpisali — kakor se poroča iz Berlina — važen diplomatski pakt, o vsebini katerega pa se zaenkrat še nič ne poroča.

Grof Ciano in španski minister Sumner sta odpotovala iz Berlina v Rim. Sumner pa se na poti ustavi še v Münchenu.

Angleški in ameriški komentariji k podpisu berlinskega pakta pravijo, da je pakt naperjen proti Združenim državam Sev. Amerike, kar se vidi že iz tega, da se v pogodbi izrečno navaja, da ni naperjen proti Sovjetski Rusiji, dočim se Združene države ne omenjajo. Ameriški uradni krogi o novem paktu še niso izrekli svojega mnenja.

Kitajska vlada je prejela iz Moskve zagotovilo, da jo bo Sovjetska Rusija brez ozira na japonsko - nemško - italijansko trozvezo še nadalje podpirala.

Ameriški podtajnik za zunanje zadeve Sumner Welles je izjavil, da so Združene države odločene, da bodo Anglijo na vso moč podpirale, ker je to za Ameriko najuspešnejša obramba pred napadom. Nadalje je dejal, da japonska akcija v Indokini ogroža integriteto te dežele in da je v nasprotju z obljubami, ki jih je dala japonska vlada, da bo spoštovala status quo na Daljnem vzhodu. Združene države zahtevajo popolno spoštovanje svojih pravic na Daljnem vzhodu, prav tako pa tudi svobodno trgovanje za vse narode in spoštovanje mednarodnih pogodb. Ze več ko 100 primerov se je dogodilo, ko je Japonska kršila ameriške pravice. Združene države so sicer mnenja, da je še mogoče vsa vprašanja rešiti na mirnem način, morajo pa biti pripravljene na vsako eventualnost.

Ameriški veleposlanik Steinhardt je bil sprejet od Molotova. Splošno vlada prepričanje, da bodo U. S. A. in SSSR zavzele enako stališče. Tako Združene države ko Sov. Rusija ostanejo nevtalne. Združene države pa bodo še nadalje podpirale Anglijo, Rusijo pa Kitajsko.

Japonski veleposlanik v Londonu bo danes obiskal zun. ministra Halifaxa in mu sporočil sklenitev trojnega pakta med Japonsko, Nemčijo in Italijo. Opaža se znatno poslabšanje japonsko-angleških odnosov. Japonski državljani so začeli zapuščati Anglijo.

Ameriška reprezentančna zbornica je dovolila nov kredit 1470 milijonov dolarjev kot naknadni kredit za oboroževanje. Letos je ameriški parlament dovolil za oboroževanje že 13 milijard dolarjev, kar bi bilo v našem denarju okoli 800 milijard dinarjev.

Prvi ameriški rušilci, ki so jih odstopile Združene države Angliji, so prišli v angleška pristanišča.

Denarstvo

Notranje posojilo bo razpisano

Vlada je že načelno sklenila, da razpiše notranje posojilo. Prvotno se je nameravalo razpisati posojilo v višini 4 milijard din, ki bi se porabilo za javna dela in za narodno obrambo. Sedaj pa je vlada sklenila, da se posojilo porabi izključno samo za melioracijska dela, zlasti za asanacijska dela. Posojilo bo tudi povečano. Definitivni načrti za nameravana melioracijska dela so že gotovi. Zaradi nameravanega notranjega posojila je imel finančni minister dr. Šutej v Zagrebu in Ljubljani pogajanja z zastopniki denarnih zavodov. V kratkem bo imel dr. Šutej tudi v Beogradu razgovore z zastopniki denarnih zavodov zaradi novega posojila. Teh razgovorov se bodo udeležili tudi nekateri drugi aktivni ministri. Novo notranje posojilo se bo torej razpisalo v sporazumu z našimi denarnimi zavodi. Najbrže bo izveden izdajo posojila sindikat denarnih zavodov. To bi bil drug primer, da se izdaja posojila poveri sindikatu bank. Prvi primer je bil pri investicijskem posojilu leta 1921.

Nadalje se poroča iz Beograda, da se bo notranje posojilo razpisalo v kratkem in bo dotična uredba izšla že do 10. oktobra.

Kakor smo že enkrat naglasili, je nujno potrebno za uspeh notranjega posojila, da se čimprej objavijo javna dela, ki se bodo s sredstvi tega posojila izvedla ter da se tudi nudi neko jamstvo, da se bo posojilo v resnici uporabilo za ta dela. Samo po sebi se nadalje razume, da morajo biti dobrot tega posojila deležne vse pokrajine. Le na ta način bo posojilo popularno in to je za njegov uspeh odločilne važnosti.

Oživiljenje denarnega trga

V zvezi z nameravanim notranjim posojilom ter drugimi gospodarskimi ukrepi vlade, se pripravljajo v vladi tudi načrti za sanacijo našega denarništva. Pri tem bo v znatni meri udeležena tudi Narodna banka, ki je bila tudi iz tega razloga podržavljena. Na konferenci z zastopniki denarnih zavodov v Ljubljani in Zagrebu je finančni minister dr. Šutej zlasti naglasil namero vlade, da izvede sanacijo denarništva. Pri tem računa vlada na sodelovanje gospodarskih krogov in gospodarskih organizacij. Zato bodo tudi ti zaslišani o vseh ukrepih, ki se nameravajo izdati. Vse vprašanje se smatra v vladnih krogih kot zelo aktualno in zato se namerava izvesti sanacija čimprej. Vladni krogi upajo, da se bodo s temi nameravanimi ukrepi usposobili denarni zavodi, da bodo kos nalogam, ki jih zahtevajo sedanje razmere. — Skušalo se bo obnoviti zaupanje vlagateljev v denarnih zavodov, da bi se napravil konec sedanji tezavraciji denarja. Ni izključeno, da bo dala država vlagateljem posebna jamstva za njih vloge v denarnih zavodih. Navzlic temu pa vlada ne bo zahtevala — kakor se zatrjuje — neko posebno nadzorstvo nad denarnimi zavodi.

Mednarodni devizni trg

Na deviznem trgu v New Yorku se je pretekli teden okrepila deviza Curih od 22'78 na 22'88 dolarjev za 100 šv. frankov. Tudi nominalni tečaj devize Berlin se je dvignil od 39'95 na 40'00, izplačilo Montreal pa je padlo od 4'81 na 4'67%. Britanska deviza je ostala s 4'03% neizpremenjena.

Na evropskem svobodnem trgu v Curihu je nazadovala ameriška deviza od 4'39 na 4'37, dočim se je dvignila britanska deviza od 16'50 na 16'87. Vse ostale devize so ostale v glavnem neizpremenjene.

Na valutnem trgu v Curihu pa

so padli tečaji za vse efektivne bankovce. Francoski frank je nazadoval od 5'90 na 5'25, ameriški dolar od 4'4105 na 4'36, britanski funt od 7'40 na 7'25, dočim je nemška marka narasla od 52% na 52 in pol, trgovinska marka pa od 24 in pol na 26 in pol.

Na mednarodnem efekt-nem trgu

so močno vplivali zadnji politični dogodki. Posebno se je opazila nervoznost na njujorški borzi. V borznih krogih se je mnogo komentiral ameriški oborožitveni program. Veliko zanimanje je vzbudil govor podpredsednika National City banke Burgessa o vplivu oboroževanja na ameriško gospodarstvo. Naglasil je, da se tu vidi razlika med gospodarsko podlago nemškega in angleškega oboroževanja na eni ter ameriškega na drugi strani. Velika Britanija in Nemčija sta morale omejiti proizvodnjo potrošnih predmetov zaradi oboroževalne proizvodnje, ker jima manjka delovnih sil in surovin. Združene države Sev. Amerike pa morajo gledati na to, da povečajo svojo celotno proizvodnjo in da ne preorientirajo samo eno proizvodnjo na drugo.

V Londonu je vladalo na efekt-ni borzi pretekli teden zatišje, ven-

dar pa je bila tendenca stalna pri majhnem prometu.

V Berlinu je potekel pretekli teden na efekt-ni borzi v miru. Pri majhnem prometu je bilo povpraševanje vendarle močnejše od ponudbe in so zato tečaji narasli.

Na efekt-ni borzi v Lyonu so padle delnice Sueške prekopne družbe od 13.500 na 12.000 frankov. Padec delnic je povzročila izjava družbe, da letos ne more izplačati nobene dividende, ker je padel promet v prekopu v prvih sedmih letošnjih mesecih proti prometu v istem času lani od 6'35 na 2'15 milijona ton.

Tečaji so ostali nespremenjeni

Tudi pretekli teden so bile ponudbe na beograjski borzi zelo omejene in so bili zato tečaji državnih vrednostnih papirjev stabilni. Kupčije so bile minimalne in promet je bil še za pol milijona manjši kakor prejšnji teden, ko je bil že takrat promet slab. Gibanje tečajev kažejo naslednje številke:

	20.9.	27.9.
25% vojna škoda	438'—	437'—
7% investicijsko	99'50	99'75
4% agrarne	53'—	53'—
6% dalmatinske	69'—	69'—
6% gozdne	69'—	69'—
7% Blair	99'50	99'50

Bodočnost motoriziranega prometa

O dosedanjem razvoju avtomobilizma v Jugoslaviji in po svetu navaja »Glasnik Zveze avtobusnih podjetij«, ki izhaja v Novem Sadu, tole poučno statistiko:

Jugoslavanski avtobusni park s skoraj 1000 vozovi predstavlja samo 0'6 odstotka vseh avtobusov v Evropi. To je v primeri s številom prebivalstva rekočno malo. Številko. Še dolgo let se naša država ne bo mogla povzpeti glede avtobusov do povprečja drugih manjših držav v Evropi, nikakor pa se ne more naš avtomobilski promet meriti z ameriškim. Zato bi se morala temu prometu posvetiti vsa skrb našega gospodarstva in javne uprave.

Kakor naglašajo »Glasnik«, pa ni bilo doslej niti zanesljive statistike o našem avtobusnem parku in prometu. Zanimivo je, da so v Združenih državah Severne Amerike skrbeli za pregled o avtomobilskem gospodarstvu že od leta 1895, dalje, a seveda za pregled vse motorizacije. Takrat so našli v USA prve štiri vozove te vrste, znali so pa pravilno oceniti velike možnosti nadaljnjega razvoja, in Amerika je res daleč pred ostalim svetom še danes — ne samo v statistiki, temveč tudi po številu motornih vozil.

Po ameriški statistiki (listov »American automobile« in »Automobile«) se je število motornih vozil na svetu povečalo od 33,2 milijona v letu 1932. na 44,5 milijona v letu 1939. Na posameznih delih sveta je bilo v teh dveh letih število motornih vozil vseh glavnih

vrst sledeče (vse številke za tisoče kosov):

	Leto 1932.	1939.
Afrika	369	629
Amerika	26.238	32.489
Azija	486	695
Evropa	5.498	9.463
Oceanija	740	1.200

Dvig znaša torej skupno 33 odstotkov. Ker vojna še pospešuje ta razvoj, bi z enakim tempom razvoja znašalo skupno število motornih vozil leta 1950, že nad 70 milijonov.

Po glavnih vrstah vozil so imeli vsi kontinenti v letu 1939, sledečo porazdelitev (enako v tisočih vozov):

	potniških avtov	avtobusov	tovornih	motociklov
Afrika	543	5	140	5
Amerika	27.590	80	4.818	145
Azija	427	32	234	101
Evropa	6.704	150	2.511	2.771
Oceanija	887	—	312	95

Značilno za dosednji razvoj motorizacije v prometu je to, da ima Amerika sicer več kot dve tretjini svetovnega motornega parka, da je pa glede avtobusov zelo zaostala za Evropo. Potniška vozila so tam že doslej tako poceni, da se vsak peti Američan vozi s svojim avtom. To je tudi vzrok za nizko število motociklov. Glede teh je Amerika le prav malo pred

7% Seligman 103'— 108'—
7% stabilizacijsko 95'— 96'—

Delnice Narodne banke so se dvignile od 6000 din v prejšnjem tednu na 6500. Veliki kosi PAB so bili po 199'50—200 din, manjši po 193—194.

Angleški funt je zaključil po 222'06. New York je bil po 5500, Zeneva po 1256'75 in Stockholm po 1311'75.

Klirinška marka je bila po 14'80, terminskih kupčij ni bilo.

Skupni devizni promet je znašal 18.450.000, za 1.700.000 manj ko prejšnji teden.

V hrvatskih gospodarskih krogih se govori, da bo po reformi v Narodni banki izvršena reforma tudi pri vseh drugih državnih denarnih zavodih, tako pri Poštni hranilnici, Drž. hip. banki in Priv. agr. banki. V čem bo ta reforma, se še ne govori. Le to se poudarja, da bo dana podružnicam teh zavodov v Zagrebu in Ljubljani večja samostojnost.

Upravni odbor Narodne banke Češko-Moravske je sklenil, da se obrestna mera v protektoratu izenači z obrestno mero v Nemčiji in se zato eskontna obrestna mera zviša od 3 na 3'5 odstotka, lombardna pa od 4 na 4'5 odstotka.

Vse angleške državne rente so na londonski borzi dosegle zvišanje tečajev. Tako je doseglo vojno posojilo iz l. 1940, tečaj 101'65. Dvig tečajev je posledica predavanja prof. Keynesa. Izvleček iz njegovega predavanja objavljamo v današnji številki.

Azijo. Devet desetih motociklov ima pa sama Evropa.

Cepprav so se dejansko ta številka letos že znatno spremenila, naj navedemo še nekaj podatkov o turističnih in tovornih vozilih po preglednici iz istega vira za najbolj napredne države. Leta 1939. so imele (v tisočih):

	turističnih	tovornih avtov	vseh
Amerika	25.804	4.375	30.180
Anglija	2.039	568	2.608
Francija	1.817	451	2.269
Nemčija	1.486	465	1.951
Kanada	1.182	238	1.420
Avstralija	610	243	854
Rusija	100	650	750
Italija	350	125	475
Afrika	315	53	368
Argentina	208	83	292
Novi Zelandija	222	55	278
Indija	132	52	185
Japonska	65	75	140
Švica	72	22	93

Turistična dežela Švica ima torej 22krat toliko turističnih avtov in avtobusov kot Jugoslavija. Doba večjega razvoja tujskega prometa pri nas se po teh primerjavah torej še ni pričela, a se tudi še dolgo ne bo, dokler se ne bo naše cestno omrežje vsaj v najvažnejših točkah razvilo, spojilo in na vseh glavnih progah moderniziralo. — Vojna in pomanjkanje bencina pa sta poleg tega zavrla naš tujski in trgovski motorni promet še za več let.

Ali so kontrolne knjige detailistov res potrebne?

Akcija mariborskih trgovcev za omiljenje najnovejših določb

Trgovstvo je najnovejše navodilo banske uprave v zvezi z določbo trgovinskega ministrstva oziroma finančnega ministrstva glede uvažanja kontrolnih knjig za trgovce na drobno sprejelo z mešanimi občutki. Številni vpisi, ki se bodo od 1. oktobra dalje morali vnašati v te knjige, stvar tako komplicirajo, da je bilo takoj videti, da je izvedba te najnovejše zahteve gospodov pri zeleni mizi skoraj nemogoča.

Po mnenju mariborskih trgovcev bodo verjetno prav vodili te knjige le oni trgovci, ki imajo toliko časa, da vse danes veljavne oblastvene predpise temeljito prouče in tudi pravilno razumejo. —

Vzemimo pa povprečnega trgovca, najsi bo iz mesta ali pa z dežele, tedaj se nam nehotе vsiljuje sumnja, da utegne biti namen te novotarije le ta, da bo diktiranih čimveč globalnih kazni, češ da se na ta način najučinkoviteje napravi red.

Prizadeti krogi nikakor ne morejo razumeti, da bi ta naredba utegnla kakor koli pripomoči k omiljenju druginje ali pomanjkanja blaga. Naglašati je treba, da se pošten trgovec nikakor ne bo spuščal v temne posele veriženja in prikrievanja blaga ali sploh v nečedne spekulacije. Res je, da so se nekateri redki posamezniki bavili

s temi posli. Ti pa so večina že tudi v rokah pravice in so svojo kazen dobili. Vrste trgovcev, zlasti v Sloveniji pa so bile že davno očiščene od takih ljudi. Za uspešno zatiranje druginje so že dosedanje izredno stroge določbe, najsi že one uredbe o pobijanju druginje in brezvestne spekulacije ali določbe uredbe o kontroli cen, popolnoma zadostne, da ne omenjamo še drugih podobnih uradnih ukrepov.

Mariborsko trgovstvo zato odločno ugovarja najnovejši naredbi, ki jo smatrajo za absolutno nepotrebno in brezsmotno. V njej vidijo zastopniki trgovskega stanu hudo škodo trgovstvu. Zato so mariborski trgovci storili potrebne korake in so se obrnili do pristojnih mest s prošnjo, da se zaslavi vse sile in odpravi naredba o uvažanju kontrolnih knjig za trgovce na drobno.

Dobave - licitacije

Direkcija pošte, telegrafa in telefona v Ljubljani razpisuje dobavo 3000 žarnic, raztrznih, 0'4 Amp., z direktno pogodbo na dan 15. oktobra 1940. Pogoj po din 10'— v pisarni direktorije Sv. Jakoba trg št. 2, I. nadst., soba št. 41.

Direkcija pošte, telegrafa in telefona v Ljubljani razpisuje z direktno pogodbo dobavo 22.000 komadov bakrenih cevč za vezanje bronaste žice na dan 18. oktobra t. l. Pogoj po din 20'— v pisarni direktorije Sv. Jakoba trg št. 2, I. nadst., soba št. 41.

Direkcija drž. rudnika Velenje sprejema do 7. oktobra ponudbe za dobavo betonskega železa, pocinkane žice, pocinkane pločevine, prevodnih porcelanskih izolatorjev, zobatih koles, kalibrirane verige, raznih pil, 200 m³ hrastovega lesa, 400 m³ smrekovega jamskega lesa; do 21. oktobra kompletne električne naprave za čiščenje kotlovskih cevi.

Artillerijsko tehnični zavod Lepe-tane sprejema do 7. oktobra ponudbe za dobavo tlačnih cevi; do 5. oktobra gumenih obrobočkov in ventilov idr.; do 7. oktobra mask in filterjev za gasilske namene, specialnih ročnih sesalov, kalipatron; do 8. oktobra tlačnih cevi; do 10. oktobra specialnih steklenic za kislik; do 11. oktobra mask in filterjev; do 12. oktobra ročnih gasilskih aparatov in filterjev ter do dne 14. oktobra raznih potrebščin in orodja za gasilce.

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 7. oktobra ponudbe za dobavo razne vrvi, raznih pil, pribora za opalograf, raznega električnega materiala ter 20.000 kg ovsja; do 14. oktobra kovinskega transporterja, spiralne vrvi, krožnega računalna, električnega materiala, raznega risalnega pribora in 21. oktobra za dobavo rudarskih kompasov.

Direkcija drž. rudnika Senjski Rudnik sprejema do 8. oktobra ponudbe za dobavo pocinkane in bakrene pločevine; do 15. oktobra telefonskih namiznih aparatov ter kablja.

LICITACIJE:

Dne 5. oktobra bo pri Dravski radionici v Ljubljani licitacija za dobavo platna, usnja, sukanca, voška ter strojnih igel.

Dne 8. oktobra bo v intendaturi štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani druga ustna licitacija za dobavo večje količine raznih živil.

Dne 9. oktobra bo pri Štabu zrakoplovstva vojske v Zemunu licitacija za dobavo raznih stekel.

Dne 10. oktobra bo pri Štabu mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu licitacija za dobavo brezšivnih jeklenih cevi.

Dne 22. novembra bo v pisarni Centralne direktorije drž. rudarskih podjetij v Sarajevu licitacija za dobavo kompletne izvozne naprave za 1. nik v Mostarju.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6, Selenburgova ul. 3.

Telefon št. 22-72.

Klirinške marke

Trgovec nam piše:

Narodna banka ima menda dolžnost, da nam sedaj pove brez ovin-kov, kako in kaj je s klirinškimi markami. Ali drži to, kar smo čitali v časopisih, da se bodo plačevali računi za stara naročila, katerih blago je prispelo do 30. 9. ali se je carinilo do 30. 9. po starim tečajem ali ne? Blago je tu, in treba mu določiti ceno. Potrebujemo točno navodilo. Blago ne more čakati, ne moremo ga pa tudi tja v en dan kalkulirati morda po novem tečaju. Čas bi bil, da se to obravnava malo natančneje in hitreje, da nam bo v resnici imponiralo, ne pa da se vse zavla-čuje. Jasnost in korektnost lahko zahtevamo tudi od najvišjih za-vodov.

Velik dvig premogovne proizvodnje

Proizvodnja premoga narašča vse leto ter je dosegla v avgustu nov višek. V vseh premogovnikih v državi so nakopali 616.975 ton premoga, za 100.000 ton več ko lani, ko je znašala proizvodnja 515 tisoč 949 ton. V primeri z lani je torej letošnja proizvodnja v avgu-stu narasla za 20 odstotkov.

Premogovna proizvodnja narašča vsa zadnja leta, kakor kažejo naslednje številke o proizvodnji v prvih osmih mesecih:

	v milijonih ton
1936.	2'67
1937.	3'16
1938.	3'63
1939.	3'85
1940.	4'74

V primeri z l. 1939. je torej narašala proizvodnja premoga za 885 tisoč 800 ton ali za 23 odstotkov, v primeri z l. 1936. pa za več ko 2 milijona ton ali za 77 odstotkov.

Mednarodni blagovni trg

Mednarodni kmetijski zavod v Rimu je objavil svojo ocenitev letošnje žetve. Zavod meni, da je letošnji pridelek enak najslabši žetvi v letu 1931., ko je dala letina samo 39 milijonov ton. Zavod pa v svojem poročilu naglašja, da letos skoraj iz vseh držav manjkajo uradni podatki.

Navzlic vedno ugodnejšim poročilom o severno ameriški žetvi so tečaji vseh žitaric na borzi v Chicagu napredovali za en do dva centa. Cena argentinske pšenice pa je zaradi vedno boljšega stanja posevov nazadovala od 7.15 na 6.83.

Podobna situacija kakor pri ameriških žitaricah je tudi pri ameriškem bombažu. Vlada intervencija v korist farmerjev je povzročila, da je cena nekoliko napredovala. Izvoz bombaža pa je še nadalje nazadoval in padel od 1.030.000 bal v januarju na samo 65.000 bal v avgustu.

Na ameriskem kovinskem trgu so se podražile vse glavne kovine, kar je posledica silnega dviga vojne proizvodnje. Kositer se je podražil od 50'05 na 50'50, baker od 11'50 na 12'00, svinec od 4'90 na 5.

V pomorskem prometu pa je nastal glede prevoznih stroškov zanimiv preobrat. Tarifa za prevoz v Anglijo se je pocenila, čeprav se težko dobijo nevturalne ladje za ta prevoz. Nasprotno pa se je podražil prevoz blaga iz Amerike na Kitajsko.

Napoveduje se povečan promet na Donavi

Po vstopu Italije v vojno je morala romunska državna plovba ustaviti svoje stalne pomorske zveze s Palestino in Egiptom. Promet je zelo padel tudi s Pirejem. Sedaj pa upajo v romunskih gospodarstvenikih, da bi mogla Romunija zopet povečati svojo zunanjo trgovino, če bi se vključila v nemško-turško blagovno zamenjavo, ki se bo radi razmer na Sredozemskem morju razvijala po Črnem morju in Donavi.

Opozorilo izvoznikom drv in celuloznega lesa

Direkcija za zunanjo trgovino je izdala naslednjo okrožnico:

Vsi izvozniki drv ter celuloznega lesa se pozivajo, da najkasneje do 5. oktobra 1940 pošljejo Direkciji za zunanjo trgovino prijave z vsemi originalnimi dokumenti (originalnimi kupo-prodajnimi pogodbami, pismi itd.), iz katerih so razvidne obveznosti, ki so jih prevzeli za dobavo drv in celuloznega lesa v tujini in kateri les bi morali dobaviti v času od 1. oktobra do 31. decembra 1940. Te prijave morajo vsebovati naslednje podatke:

1. ime jugoslovanskega izvoznika,
2. natančno količino v kilogramih in vrsto drv oziroma lesa za izdelavo celuloze, ki jo namerava izvoziti izvoznik v času od 1. oktobra do 31. decembra,
3. ime tujega kupca z označbo količin in vrste lesa, ki se njega tičejo,
4. prodajno ceno za posamezne vrste lesa za tono.

Vsaka prijavljena količina se

mora natančno uvrstiti po vrstah lesa, ki so navedene v prijavi, ko tudi z ozirom na tuje kupce. Vrste lesa pa morajo biti sortirane takole:

- a) jelove cepanice za izdelavo celuloze,
- b) bukovke cepanice za izdelavo celuloze,
- c) odpadki pri žaganju za izdelavo celuloze nad 25 cm dolgi,
- d) odpadki pri žaganju za izdelavo celuloze manj ko 25 cm dolgi,
- e) gabrove in hrastove veje za drva z jadranskih otokov.

3. drva (bukova, brestova, cerova, gabrova, hrastova, jesenova, javorova, kostanjeva, borova, jelova, smrekova, jelševa), in sicer cepana, sekana ali okrogla, ter grče, štori, panji itd., sploh les, ki more služiti za kurjavo.

Opozarja se, da se nepravilne prijave ter one, ki bi prišle po 5. oktobru, ne bodo upoštevale ter bodo ti izvozniki izključeni od izvoza v tromesečju od 1. oktobra do 31. decembra 1940.

Direktor: dr. R. Bičanić.

Predlog za ustanovitev mestnih prodajaln — propadel

Poročali smo o predlogu, da ustanovi ljubljanska mestna občina občinske prodajalne, ker da bi se na ta način najuspešneje rešilo vprašanje aprovizacije ljubljanskega prebivalstva. Ta predlog smo naravno z vso odločnostjo zavrnili, ker ni le naperjen proti trgovstvu, temveč je tudi nepotreben in neizvedljiv. Nepotreben, ker so ljubljanski trgovci ponudili mestni občini tudi že čisto formalno svoje sodelovanje in pri tem zagotovili, da so pripravljeni tudi na žrtve. Tako je podano zadostno jamstvo, da bi se aprovizacija v Ljubljani gladko izvedla. Predlog o mestnih prodajalnah pa je tudi praktično neizvedljiv, ker nima občina niti za to potrebnih lokalov, niti personala niti izkušenj, ki so za tak posel potrebne.

Z zadoščenjem moramo zabeležiti, da je sedaj tudi avtor predloga opustil svoj predlog o ustanovitvi občinskih prodajaln. Pravi, da sploh ni mislil na prodajalne v ožjem smislu besede. K

tej izjavi moramo seveda pripomniti, da žal predloga ni bilo mogoče razumeti drugače, kakor smo ga razumeli mi in kakor ga je razumel tudi župan dr. Adlešič, ki ga je zato tudi odklonil. Z novo izjavo avtorja je tudi predlog o občinskih prodajalnah pokopan.

S posebnim zadoščenjem pa moramo sprejeti tudi zagotovilo avtorja predloga, da mora občina ščititi tudi upravičene koristi in potrebe trgovcev, ker so ti naši dobri državljani in občani. Prav tako priznanje, da bodo v moderni aprovizaciji velikih mest vedno igrali trgovci važno socialno in gospodarsko vlogo.

S temi izjavami smatramo vso zadevo poravnano in pojasnjeno v tej meri, da je nepotrebno, da bi še zavračali neosnovan očitke, kakor da bi mi le od daleč kdaj koli zagrešili medsebojno hujskanje, ker je pač prenotorično, da nenehoma opozarjamo na potrebo resničnega sodelovanja vseh delovnih in sposobnih ljudi.

Zunanja trgovina

Carigrajski list »La Republique« piše, da bo v začetku oktobra v Atenah sestanek gospodarskega sveta Balkanske zveze. Na dnevnem redu sestanka da bo izenačenje trgovinskega prava balkanskih držav ter vprašanje interbalkanskega pomorskega prometa. Turško delegacijo bo vodil podpredsednik turškega parlamenta Hasan Saka.

Na Grškem traja še nadalje pomanjkanje sladkorja, ker iz Amerike naročeni sladkor še ni prišel. Potrošnja sladkorja se je morala zato še bolj omejiti in dobi vsaka oseba vsakih 10 dni le 75 gramov sladkorja.

Romunska vlada je postavila pod kontrolo eno največjih romunskih podjetij težke industrije, družbo Titan-Nadrag-Calan. To podjetje je lani proizvelo 68.000 ton jekla. Večina delnic tega podjetja je bila v rokah industrialca Maksa Auschnitta. V upravnem odboru družbe je bil tudi zastopnik angleške firme »Vickers«.

Priprave za sovjetsko-slovaška trgovinska pogajanja so končana.

V začetku oktobra pride v Moskvo slovaška delegacija pod vodstvom pooblaščenega ministra Poljaka. Rusija bi izvažala v Slovaško bombaž, rude in fosfate, dočim bi uvažala izdelke elektrotehnične in metalurške industrije ter kable.

Med italijansko družbo Snia Viscosa ter Budimpeštansko trgovinsko banko se vodi pogajanja za ustanovitev madžarske tovarne za proizvodnjo umetne svilne. Surovine za to proizvodnjo bi se uvažale iz tujine.

Upravni odbor nemške industrijske družbe AEG je sklenil zvišanje delniške glavnice za 40 na 160 milijonov RM.

Danska bo dobavila Rusiji po novi trgovinski pogodbi strojev v vrednosti 7-2 milij. danskih kron.

Ameriški gospodarski strokovnjaki cenijo letošnjo svetovno proizvodnjo bombaža na 49,77 milijona bal. Svetovna potrošnja bombaža je znašala lani samo 28-34 milijona bal.

Nemška vlada je dovolila nadaljnji kredit 80 milijonov mark za razdolžitvev nemškega kmetijstva.

Ameriška vlada bo zgradila 50 novih tovarn za orožje. Med temi tovarnicami bo 15 tovarn za letala.

Doma in po svetu

V Zagrebu so se sestali bivši poslanci in senatorji HSS. Sestali so se v treh skupinah, in sicer najprej iz Dalmacije. Glavno poročilo je podal dr. Maček, ki je poročal o zunanjem in notranjem položaju ter o gospodarskih ukrepih vlade. Dejal je, da moremo upati, da bo Jugoslavija ostala še nadalje izven vojne. Namen teh sestankov ni manifestanten, temveč naj ugotovimo med vodstvom HSS in ljudstvom.

Madžarski kmetijski minister Teleky je prišel v Beograd, da vrne obisk našega kmetijskega ministra dr. Čubrilovića.

Stuttgartski župan Skrelin, ki je predsednik mednarodne zveze za stanovanjska vprašanja in urbanistiko, se je na poti v Sofijo ustavil v Beogradu, kjer je obiskal beograjskega župana Tomića.

Kmetijska razstava je bila v soboto otvorjena v navzočnosti ministrskega predsednika Dragiša Cvetkovića v Nišu. Pokrovitelj razstave je Nj. Vel. kralj Peter II. Uvodni govor je imel predsednik kmetijske zbornice Jokić, ki se je zahvalil ministrskemu predsedniku Cvetkoviću za vsestransko podporo, ki jo je izkazoval razstavi.

Ban dr. Šubišić je izdal naredbo o ustanovitvi urada za zunanjo trgovino pri trgovinskem oddelku banske uprave.

Besedilo uredbe o centrali za kuriva je že gotovo ter bo uredba danes objavljena v »Službenih novinah«.

Prvi nemški izseljenci iz Besarabije so prišli v soboto popoldne v Zagreb, kjer so izseljence pogostili, nakar so nadaljevali potovanje v Nemčijo.

Cene nepremičninam v Vojvodini so naglo skočile, kakor hitro je bila objavljena uredba, da je prodaja nepremičnin zopet svobodna.

Nova moderna rafinerija za nafto, ki jo gradi v Smederevu Sumadijska banka, bo v kratkem gotova. Tudi stroji in druge naprave so že na poti, da bo mogla rafinerija že v začetku prihodnjega leta začeti obratovati.

Tekstilna tvornica v Dugi Resi pri Karlovcu se ne bo preselila v Mladonovac, temveč bo tam postavila samo svojo podružnico.

Mestno poglavarstvo v Mariboru je določilo maksimalne cene za svinjino, in sicer: za mast na 26, svinjski hrbet na 22, drugo svinjsko meso 21, slanino in salo 24, glavo 10, črevesno mast na 16, ledvice na 18, srce in možgane na 18, jetra 16 in pljuča na 10 din za kg.

Pri Brezicah je iztiril tovorni vlak, kateremu je bilo priklopljenih tudi 9 vagonov nafte za Italijo. Vagoni so iztirili, ker se je zlomila os enega vagona, nakar se je ta prevrnil, nato pa še vsi drugi. Nafte je iztekla iz vagonov. Vsa škoda znaša okoli 1 milijona din. Proga je že očiščena.

Romunski zun. minister Sturza je izjavil, da Romunije ne veže nobena prejšnja pogodba, zlasti ne pogodbe, sklenjene z demokratičnimi državami.

Romunska vlada je imenovala pri sedmih petrolejskih družbah, ki pripadajo angleškemu in ameriškem kapitalu, komisarje. Vlada se je odločila za ta korak na nasvet Nemčije.

Romunska vlada je sklenila, da bodo razlašena vsa židovska zemljišča, da bi se mogli na njih nastaniti romunski begunci iz Madžarske in Besarabije.

Madžarski parlament je sklican za 2. oktober.

6. oktobra ob 3. zjutraj uvedejo zopet v Nemčiji normalni čas.

Francozi poročajo, da je bil došen v Indokini med Francozi in Japonci sporazum.

Vlada v Vichyju je odklonila ameriški predlog, da bi se poslalo 130 v Ameriko kupljenih letal, ki so sedaj na francoski matični ladji »Bearn« pred Martinikom, v Indokino, ker je komisija v Wiesbadenu ta predlog zavrnila.

Nad Anglijo so bili v petek zopet silni letalski boji. V noči od četrta na petek so vrgli nemški letalci na Anglijo 400 ton bomb.

Ameriško-kanadski obrambni odbor se sestane v sredo v Bostonu ter bo razpravljal o berlinskem paktu treh veleil.

Zaradi ameriške prepovedi izvoza jekla in starega železa v Japonijo se je napetost med Združenimi državami in Japonijo zelo povečala. To je tudi razumljivo, ker je Japonska dobivala staro železo predvsem iz Združenih držav ter je lanske leto uvozila nad 2,2 milijona ton starega železa iz Amerike.

Japonski listi poročajo, da so bila odkrita na južnem Sahalinu nova ležišča železne rude, ki ima 55% železa. Ker je južni Sahalin japonski, je to odkritje za Japonsko posebno važno sedaj, ko je prepove-

dan izvoz starega železa iz Združenih držav Sev. Amerike na Japonsko.

Kitajci so prepričani, da bosta morale po podpisu novega pakta Anglija in Amerika Kitajsko takoj v večji meri podpirati.

Reuter poroča, da se v Ameriki izdeluje za Anglijo 6000 tankov. Na novo je začela obratovati tovarna tankov v Detroitu, ki je bila zaprta v letu 1939.

Veliki indijski pesnik Rabindranath Tagore je nevarno zboleel. Star je že 79 let ter se boje, da bolezni ne bo prenesel.

Gandhi se je sestel z indijskim podkraljem ter imel z njim triniturni pogovor.

Italijanska proizvodnja jekla

Jeklena proizvodnja Italije, ki je znašala leta 1938. 2'3 milijona ton, se naj po načrtih pristojnih korporacij zviša v kratkem na 8 do 9 milijonov ton. Po že izvršenih načrtih pa se naj ta proizvodnja poveča še za 1 milijon ton. V smislu avtarkičnih prizadevanj se bo v bodoče namesto starega železa uporabljala predvsem železna ruda iz lastnih železnih rudnikov ter iz peska, ki ima železo. Velika vloga je pri tem namenjena alban-skim rudnikom, ki naj bi že koncem oktobra 1941. dali na leto pol milijon ton surovega železa. Računi korporacije za težko industrijo ne upoštevajo samo domače potrošnje po končani vojni, temveč tudi povečan izvoz v stara in nova tržišča.

Letošnja žetev v Turčiji

Iz vseh krajev Turčije prihajajo podatki o ocenah letošnje žetve žitaric, sadne letine ter pridelka tobaka in bombaža. Po teh podatkih bo dala trgateg grozdja v zapadni Anatoliji za 10.000 ton manj grozdja ko lani, pridelek tobaka pa bo za 10 odstotkov večji ter se ceni na približno 38.000 ton. Trgateg bombaža se letos ceni za 15% više ko lani, dočim bo žetev žitaric v splošnem večja, toda različno v raznih krajih. Natančnejši podatki o donosu oljk še ni, vendar pa vse kaže, da bo letos pridelek bolj ugoden, kakor pa je bil lanske leto.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 25. septembra objavlja: Uredbo o kaznovanju dejanj, s katerimi se ogroža redna preskrba z živili in ostalim blagom — Uredbo o kontroli zunanje trgovine — Uredbo o spremembah in dopolnitvah zakona o ustroju vojske in mornarice — Uredbo o razveljavitvi uredbe z zakonsko močjo o utesnitvi odsvojevanja nepremične imovine v območju apelacijskega sodišča v Ljubljani in uredbe z zakonsko močjo o utesnitvi odsvojevanja nepremične imovine v območju apelacijskih sodišč v Novem Sadu in Zagrebu — Odločbo o ureditvi uporabe kavčuka — Maksimiranje cen železa — Pisemske pristojbine za Slovaško — Odločbo o razširitvi veljavnosti kolektivne pogodbe v knjigoveški stroki na vso stroko v vsem območju dravske banovine — Odredbo o postavitvi novega predsednika izpitne komisije za posluževalce električnih naprav.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovani prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Vsak ne more v Zdravilišče ali vsak mora paziti na zdravje in doma piti vsaj mesec dni našo najboljšo prirodno mineralno vodo, ki je obenem tudi zdravilna za mnoge bolezni srca, ledvic, želodca, jeter, žolča, razne katere in čiščenje krvi ter normalizira delovanje notranjih žlez in živcev

o n o z r d e č i m i s r c i i